

Begäran om yttrande över En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Sammanfattning

- Länsstyrelsen Skåne avstyrker förslag om att inrätta Myndigheten för Ungdomskriminalitetsnämnder, (MUK).
- I de fall utredningens förslag realiserar delar Länsstyrelsens Skåne utredningens bedömning att länsstyrelserna inte är passande som statlig huvudman för uppdraget, samt avstyrker förslag om att länsstyrelserna ska nominera ledamöter till MUK. Vidare bedömer Länsstyrelsen Skåne att de regionala beslutsorganen bör följa "Förordning (2022:593) om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning".

Länsstyrelsen Skåne bedömer att det finns flertal olika förändringar på gång inom det brottsbekämpande området som i första hand behöver få implementeras och utvärderas innan ställning tas om en ny myndighet ska inrättas. Länsstyrelsen Skåne bedömer inte att införandet av MUK kan åtgärda de problem som avses i den utsträckning som motiverar införandet av en ny myndighet eller den inskränkning ett införande innebär för det kommunala självstyret. Utredningen saknar en djupare prövning av förslagen utifrån barnets bästa och vilka konsekvenser de föreslagna åtgärderna kan få utifrån barn och ungas rättigheter enligt barnkonventionen.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen Skåne delar bedömningen att det finns behov av utökat statligt ansvar och en mer enhetlig process för arbetet med att motverka att barn och unga dras in i organiserad brottslighet. Det är viktigt med stärkt samverkan mellan olika aktörer som kan möjliggöra en mer enhetlig nationell styrning och jämlikhet över landet. Länsstyrelsen Skåne anser dock inte att utredningen tillräckligt tydligt kan visa på vilket sätt införandet av en ny myndighet kan hantera de stora utmaningar som råder idag.

Utredningens syfte är att förhindra att barn och unga begår brott. Vid en samlad bedömning förväntas förslagen enligt utredningen leda till att färre barn och unga begår brott av allvarligt slag och involveras i kriminella nätverk. Länsstyrelsen Skåne konstaterar att förslagen innebär stora konsekvenser och ingripande åtgärder för barn som också befinner sig i extra utsatta situationer. I utredningen framhålls det i avsnittet *konsekvenser för barn och unga (12.7)* att de mera ingripande inslagen i det enskilda fallet skulle kunna komma i konflikt med principen om barnets bästa samt att en process liknande den danska även kan innebära risker för viss stigmatisering genom utpekandet av vissa barn och unga som kriminella. Det saknas dock en djupare prövning av utredningens förslag utifrån barnets bästa och vilka konsekvenser de föreslagna åtgärderna kan få utifrån barn och ungas rättigheter enligt barnkonventionen. Det framgår inte heller hur utredningen har beaktat barns rätt att vara delaktiga i de förslag som rör dem. Vidare behöver riskerna för diskriminering av barn med ett sådant förfarande som föreslås, till exempel på grund av etnisk tillhörighet eller på grund av kognitiv funktionsnedsättning, analyseras.

Kommuner har tydligt framfört behov av stöd avseende ett utökat statligt ansvar för exempelvis implementering och uppföljning av evidensbaserade metoder. Den sortens stöd åtgärdas inte med införandet av en ny myndighet, utan det skulle fortsatt vara upp till varje kommun att verkställa de åtgärder som MUK beslutar om. Flera remissinstanser nämner svårigheten med att införandet av myndigheten riskerar att knyta socialtjänsten närmare samhällets brottsbekämpande instanser, vilket enligt SKR och kommuner är vanskligt utifrån tillit. SKR har vidare uttryckt en rädsla att införandet av MUK skulle leda till en underminering av socialtjänstens arbete och minska det kommunala självstyret på ett oproportionerligt sätt. Kommunerna mister rådighet över sin budget när en annan myndighet beslutar om insatser som kommunen ska verkställa. Utredningen nämner också ett skyndsamhetskrav i ärenden inom MUK, vilket kan leda till undanträngning av andra ärenden inom socialtjänsten. Länsstyrelsen Skåne ser en risk för parallella processer i arbetet med barn och unga som leder till otydlighet för den enskilde.

Vidare pågår för närvarande ett stort antal reforminitiativ på området som bland annat handlar om att stärka socialtjänsternas brottsförebyggande arbete. Det är även på gång med en ny socialtjänstlag som träder i kraft i juli 2025. Under 2023 kom ett regeringsuppdrag vid namn Bob, Barn och unga i organiserad

brottslighet, som går ut på att inrätta en samverkansstruktur på tre nivåer; nationell, regional samt lokal nivå. Strukturen syftar till att stärka samverkan som kan förhindra att barn och unga dras in i organiserad brottslighet. SOU 2024:30 lyfter även denna samverkansstruktur på flera ställen i sin rapport som en relevant åtgärd som redan vidtagits för att skapa en yta för att bekämpa utvecklingen. Länsstyrelsen Skåne bedömer att denna struktur har möjlighet att uppnå vissa av de önskade effekterna som eftersträvas med ett inrättande av MUK.

Det är även värt att förtydliga att den danska motsvarigheten inte är tillräckligt utvärderad.

Förslag i utredningen som rör länsstyrelsernas arbete

8.4.2 Analys av befintliga myndigheter

Utredningen har analyserat förutsättningar för ett antal befintliga statliga myndigheter att ansvara för den nya föreslagna verksamheten. Gällande länsstyrelserna kommer utredningen fram till att de inte är en lämplig statlig huvudman för de aktuella uppgifterna.

Länsstyrelsen Skåne delar denna uppfattning.

11.2.2 Regionala beslutsorgan

Enligt utredningen ska MUK efter förslag från Polismyndigheten respektive länsstyrelserna utse ledamöter samt ersättare för dessa i varje beslutsorgan. Polismyndigheten och länsstyrelserna ska nominera ledamöter med erforderlig kompetens för uppdraget.

Länsstyrelsen Skåne avstyrker förslag om att länsstyrelserna får ett utökat uppdrag att nominera ledamöter i det fall utredningens förslag om MUK realiserar. Bedömning görs att den formen av utökade uppdrag inte är förenligt med myndighetens övriga arbete och samverkan med kommunerna i länet. Länsstyrelserna har god kunskap avseende det generella och strategiska arbete som sker inom kommunernas brottsförebyggande arbetet men det innebär inte att det finns möjlighet att specifikt ange vilken tjänsteperson som kan passa för ett specifikt uppdrag.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med brottsförebyggande samordnare Johanna Bobin som föredragande. I handläggningen har även strateg Therese Rolfsdotter samt enhetschef Ulrika Jerre deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.